

*dr inż. Marta Kawa*¹

Katedra Marketingu i Przedsiębiorczości
Uniwersytet Rzeszowski

Spółdzielnie jako podmioty ekonomii społecznej wpływające na rozwój

WPROWADZENIE

Ekonomia społeczna zyskuje coraz większe znaczenie w Polsce. Staje się metodą radzenia sobie z problemami społecznymi, których ani rynek, ani państwo nie są w stanie skutecznie rozwiązać. Pojęcie ekonomii społecznej jest bardzo szerokie i niejednorodne.

Charakteryzując segment gospodarki nazywany ekonomią społeczną zazwyczaj odwołuje się do wartości, specyficznych celów oraz właściwych form prawnych dla podmiotów tego sektora. Według B. Roelantsa w wymiarze wartości ekonomię społeczną charakteryzują: solidarność i spójność społeczna, odpowiedzialność społeczna i zaangażowanie, demokracja i uczestnictwo, autonomia i niezależność. W odniesieniu do celów, podmioty ekonomii społecznej są nastawione na zaspokajanie potrzeb, których nie mogą wypełnić inne sektory. Są to: spójność społeczna oraz konstrukcje społeczeństwa pluralistycznego, demokratycznego i opartego na solidarności. Natomiast za typowe formy ekonomii społecznej uznaje się spółdzielnie, towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych oraz prowadzące działalność gospodarczą stowarzyszenia [Roelants, 2002].

Ekonomia społeczna obejmuje ten sektor gospodarczy, w którym następuje połączenie działalności gospodarczej z celami społecznymi, zmierzające do ograniczenia zjawiska marginalizacji i wykluczenia społecznego oraz aktywizacji i integracji społecznej. Podmiotami, które uwzględniają te wszystkie elementy są między innymi spółdzielnie, szczególnie spółdzielnie socjalne.

Celem opracowania było przedstawienie organizacji spółdzielczych jako podmiotów ekonomii społecznej wpływających na rozwój społeczny oraz go-

¹Adres korespondencyjny: Uniwersytet Rzeszowski, Wydział Ekonomii, Katedra Marketingu i Przedsiębiorczości, ul. Ćwiklińskiej 2, 35-601 Rzeszów, tel. +48 (17)8721605, e-mail: marka@univ.rzeszow.pl.

spodarczy. Scharakteryzowano podstawowe wyróżniki i funkcje ekonomii społecznej oraz wartości i zasady spółdzielcze, które są zbieżne z wartościami ekonomii społecznej. Podmioty ekonomii społecznej, w tym również spółdzielnie można wykorzystać do rozwiązywania współczesnych dylematów rozwojowych. Mogą one mieć może powolny, ale istotny wpływ na rozwój gospodarczy nie tylko lokalnych wspólnot, ale również całych regionów, prowadząc do poprawy sytuacji materialnej mieszkańców, szczególnie tych najuboższych i wykluczonych.

POJĘCIE ORAZ PODSTAWOWE WYRÓŻNIKI EKONOMII SPOŁECZNEJ

Smith oraz Teasdale również terminem „ekonomia społeczna” określają grupę podmiotów, do których zalicza się spółdzielnie, towarzystwa wzajemnej pomocy, organizacje trzeciego sektora oraz fundacje podejmujące działalność gospodarczą dla realizacji celów społecznych [Smith, Teasdale, 1999, s. 122].

Międzynarodowe Centrum Badań i Informacji o Gospodarce Publicznej i Spółdzielczej (*International Center of Research and Information on Public and Cooperative Economy* CIRIEC) definiuje ekonomię społeczną w odniesieniu do czterech kryteriów:

1. Cel działania, czyli świadczenia usług na rzecz członków organizacji (interes wspólny lub wzajemny) lub na rzecz społeczności (interes publiczny).
2. Prymat człowieka nad kapitałem.
3. Działanie w oparciu o zasady demokratyczne.
4. System zarządzania niezależny od władz publicznych [CIRIEC, 2000, s. 11].

Na szczeblu Unii Europejskiej dominuje podejście, które definiuje sektor ze względu na typ podmiotów prawnych, do których zalicza się spółdzielnie, towarzystwa wzajemnościowe, stowarzyszenia i fundacje. Oficjalny Komitet reprezentujący sektor wobec instytucji Wspólnotowych przyjął nazwę CEP-CMAF (*Co-operatives, Mutuels, Associations and Foundations*). Drugie podejście definiuje podmioty ekonomii społecznej ze względu na cel i sposób działalności, w której zysk nie jest celem samym w sobie a jedynie instrumentem osiągnięcia celu ważniejszego, czyli misji społecznej [*Spoleczny...*, 2008, s. 11].

Podstawowymi wyróżnikami sektora są:

- pierwszeństwo celów indywidualnych i społecznych ponad zyskiem,
- otwarte i dobrowolne członkostwo,
- demokratyczna kontrola członków,
- obrona i realizacja wartości solidarności i odpowiedzialności,
- samorządność i niezależność od władz publicznych,
- przeznaczenie wypracowanego zysku do realizacji celów stabilnego rozwoju, realizacji usług dla członków lub usług ogólnych [CEP-CMAF..., 2002, s. 2].

Obok pojęcia „ekonomii społecznej” pod koniec XX w. pojawił się termin „przedsiębiorstwo społeczne”. Nie obejmuje on wszystkich podmiotów ekono-

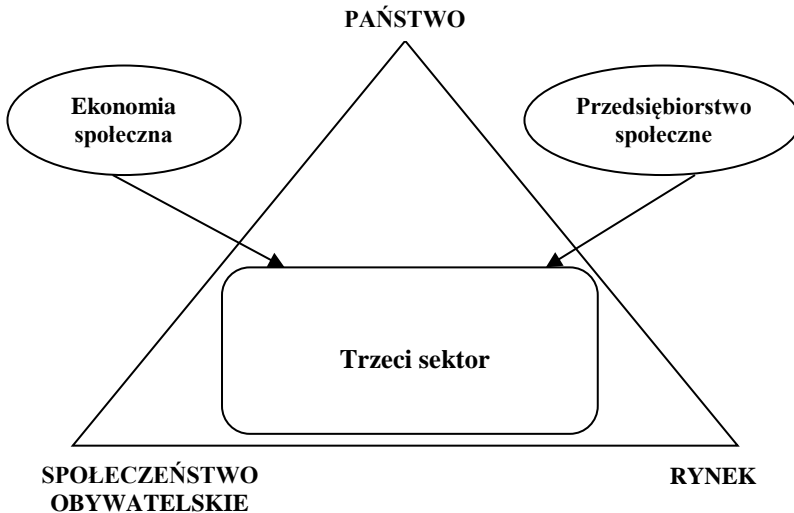
mii społecznej, używa się go do wyeksponowania ich nowych rodzajów. C. Borzaga i J. Defourny uważają, że przedsiębiorstwa społeczne wykazują bardziej innowacyjne zachowania w zakresie tworzenia nowych form organizacyjnych i usług, wykorzystują w swojej działalności zróżnicowane zasoby, w szczególności przychody pochodzące z działalności gospodarczej, zamiast polegać wyłącznie na środkach otrzymywanych od władz publicznych, są także bardziej przedsiębiorcze, tj. charakteryzują się silniejszą skłonnością do podejmowania ryzyka [Borzaga, Defourny, 2001, s. 362].

Podmiotem ekonomii społecznej jest zarówno niezinstytucjonalizowane przedsięwzięcie społeczne realizowane przez osoby działające społecznie, jak i duże przedsiębiorstwo, które wśród wielu podejmowanych działań o charakterze ściśle gospodarczym realizuje także projekty z zakresu społecznej odpowiedzialności biznesu [Herbst, 2008].

W obszarach społecznych, z którymi sektor publiczny sobie nie radzi, a sektor prywatny nie jest zainteresowany, bo nie generuje trwałego zysku, podmioty ekonomii społecznej w tym zakresie mogą być przedsiębiorcze, innowacyjne, i wykazywać przewagę efektywności wobec innych form gospodarowania.

Według J. Hausnera ekonomia społeczna może przyczyniać się do modyfikacji gospodarki prywatnej i gospodarki publicznej, a tym samym długotrwałego rozwoju społeczno-gospodarczego [Ekonomia..., 2007, s. 12].

Ekonomia społeczna jest komplementarna w relacji do rynku i państwa, co przedstawia rysunek 1.

Rysunek 1. Systemowe usytuowanie ekonomii społecznej

Źródło: opracowano na podstawie schematu zaproponowanego przez V. Pestoffa [Pestoff 1996, s. 9; *Ekonomia...*, 2007, s. 13].

J. Defourny uważa, że historia spółdzielni, towarzystw wzajemnościowych, stowarzyszeń i fundacji pokazuje, że powstają one pod presją wynikającą z niezaspokojenia pewnych specyficznych potrzeb i dają odpowiedź na trudne problemy [Defourny, Develtere, 1999, s. 3].

PODSTAWOWE ZASADY I WARTOŚCI, KTÓRYMI KIERUJĄ SIĘ SPÓŁDZIELNIE

Organizacje spółdzielcze posiadają bimodalny charakter. Oznacza to, że spółdzielnia jest zarazem zrzeszeniem, jak i przedsiębiorstwem. Powstaje pierwotnie jako zrzeszenie ludzi mających pewne określone potrzeby (zapewnienie sobie artykułów konsumpcyjnych, obsługi finansowej, mieszkań, pomocy w prowadzeniu gospodarstwa rolnego, warsztatu, miejsc pracy i tym podobne). Aby jednak mogła te potrzeby zaspokoić, musi rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej, a więc stworzyć przedsiębiorstwo, które, powinno mieć zdolność przetrwania, utrzymania się na konkurencyjnym rynku [Boczkar, 1991, s. 23]. A. Piechowski pisze, że spółdzielczość uważana za jeden z filarów ekonomii społecznej i ważny element budowy społeczeństwa obywatelskiego jest wskazywana zbyt rzadko lub wręcz pomijana w oficjalnych dokumentach dotyczących tych zagadnień [Piechowski, 2013, s. 34].

Spółdzielnie opierają swoją działalność na wartościach samopomocy, samoodpowiedzialności, demokracji, równości, sprawiedliwości i solidarności. Ponadto członkowie spółdzielni kierują się wartościami etycznymi, jak: uczciwość, otwartość, odpowiedzialność społeczna i troska o innych. Obecnie obowiązują siedem zasad spółdzielczych. Pierwsza zasada dobrowolnego i otwartego członkostwa określa, że spółdzielnie są organizacjami dobrowolnymi, otwartymi dla wszystkich osób, które są zdolne do korzystania z ich usług oraz gotowe są ponosić związaną z członkostwem odpowiedzialność, bez jakiegokolwiek dyskryminacji z powodu płci, społecznej, rasowej, politycznej czy religijnej. Druga zasada demokratycznej kontroli członkowskiej wskazuje, że spółdzielnie są demokratycznymi organizacjami kontrolowanymi przez swoich członków, którzy aktywnie uczestniczą w określaniu swojej polityki i podejmowaniu decyzji. Mężczyźni i kobiety pełniący funkcje przedstawicielskie z wyboru są odpowiedzialni wobec członków. W spółdzielniach szczebla podstawowego członkowie mają równe prawa głosu (jeden członek – jeden głos), zaś spółdzielnie innych szczebli również zorganizowane są w sposób demokratyczny [Kodeks..., 2008, s. 4]. Trzecia zasada dotycząca ekonomicznego uczestnictwa członków powoduje, że członkowie uczestniczą w sposób sprawiedliwy w tworzeniu kapitału swojej spółdzielni i demokratycznie go kontrolują. Co najmniej część tego kapitału jest zazwyczaj wspólną własnością spółdzielni. Jeżeli członkowie otrzymują jakąś rekompensatę od kapitału wniesionego jako warunek członkostwa, jest ona zazwyczaj ograniczona. Członkowie przeznaczają nadwyżki na jeden lub

wszystkie spośród następujących celów: na rozwój swojej spółdzielni, jeśli to możliwe przez stworzenie funduszu rezerwowego, z którego przynajmniej część powinna być niepodzielna; na korzyści dla członków proporcjonalne do ich transakcji ze spółdzielnią; na wspieranie innych dziedzin działalności zaaprobowanych przez członków. Czwarta zasada autonomii i niezależności wpływa na to, że spółdzielnie są autonomicznymi organizacjami wzajemnej pomocy kontrolowanymi przez swoich członków. Jeżeli zawierają porozumienia z innymi organizacjami, włączając w to rządy, lub pozyskują swój kapitał z zewnętrznych źródeł, to czynią to tylko na warunkach zapewniających demokratyczną kontrolę przez swoich członków oraz zachowanie swojej spółdzielczej autonomii. Piąta zasada związana z kształceniem, szkoleniem i informacją zobowiązuje spółdzielnie do zapewnienia możliwości kształcenia i szkolenia swoim członkom, osobom pełniącym funkcje przedstawicielskie z wyboru, menedżerom i pracownikom tak, aby mogli oni efektywnie przyczynić się do rozwoju swoich spółdzielni. Informują one ogół społeczeństwa – a zwłaszcza młodzież i osoby kształtujące opinię społeczną – o istocie spółdzielczości i korzyściach z nią związanych. Szósta zasada dotycząca współpracy pomiędzy spółdzielniami powoduje, że spółdzielnie w najbardziej efektywny sposób służą swoim członkom i umacniają ruch spółdzielczy poprzez współpracę w ramach struktur lokalnych, krajowych, regionalnych i międzynarodowych. Siódma zasada określająca troskę o społeczność lokalną wskazuje, że spółdzielnie pracują na rzecz właściwego rozwoju społeczności lokalnych, w których działają, poprzez prowadzenie polityki zaaprobowanej przez swoich członków [Kodeks..., 2008, s. 4–6].

Wszystkie przedstawione wartości i zasady spółdzielcze są zgodne z podstawowymi wyróżnikami ekonomii społecznej.

TRADYCYJNY I NOWY MODEL EKONOMII SPOŁECZNEJ

Ewolucja pojęcia i zakresu ekonomii społecznej wywołana jest zarówno zmianami modeli społeczno-gospodarczych, jak i ewolucją wewnątrz samej ekonomii społecznej, poprzez przekształcenie małych podmiotów w ustrukturyzowany, hierarchicznie uporządkowany ruch, po części korporacyjny i polityczny. Drugim czynnikiem zmian jest wykorzystanie ekonomii społecznej, jej wartości, metod, a czasem tylko wizerunku, jako instrumentu polityk publicznych narodowych i europejskich, a podmiotów ekonomii społecznej jako wykonawcy zadań z tych polityk wynikających [Herbst, 2013, s. 12]. Model ekonomii społecznej przedstawia tabela 1.

Ekonomia społeczna to sfera aktywności obywatelskiej, która poprzez działalność ekonomiczną i działalność pożytku publicznego służy: integracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych społeczną marginalizacją, tworzeniu miejsc pracy, świadczeniu usług społecznych użyteczności publicznej [Krajowy..., 2012].

Tabela 1. Porównanie tradycyjnego i nowego modelu ekonomii społecznej

Tradycyjna ekonomia społeczna	Współczesna ekonomia społeczna
wypełnienie przez ekonomię społeczną nisz nieatrakcyjnych dla rynku komercyjnego,	odbudowywanie przez ekonomię społeczną „normalnego” rynku,
kluczowa rola liderów i społeczników w podejmowaniu inicjatyw,	znacząca rola liderów i menedżerów, a także wsparcia ze strony państwa w podejmowaniu i upowszechnianiu inicjatyw,
oddolny i samowystarczalny charakter inicjatyw,	zasada włączenia wykluczonych jako podstawa uczestnictwa w przedsięwzięciach, zatrudnienie wspierane i zatrudnienie socjalne subsydiowane ze środków publicznych,
brak przywilejów prawnych dla podmiotów ekonomii społecznej,	znaczące udogodnienia prawne,
typowe podmioty ekonomii społecznej to: spółdzielnie, towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych, związki kredytowe.	typowe podmioty: firmy społeczne, spółdzielnie socjalne, organizacje pozarządowe prowadzące działalność gospodarczą.

Źródło: opracowano na podstawie [Rymsza, 2007, s. 3].

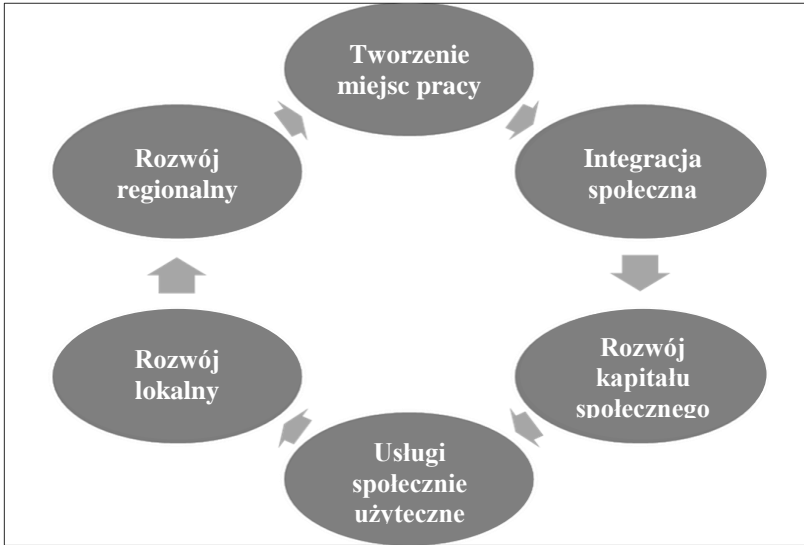
W sferze ekonomii społecznej działają podmioty ekonomii społecznej, obejmujące cztery główne grupy:

- przedsiębiorstwa społeczne, będące fundamentem ekonomii społecznej,
- podmioty reintegracyjne, służące reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, tj. Zakłady Aktywności Zawodowej, Warsztaty Terapii Zajęciowej, Centra Integracji Społecznej, Kluby Integracji Społecznej,
- podmioty sfery pożytku publicznego, które prowadzą działalność ekonomiczną, zatrudniają pracowników, choć ich działanie nie jest oparte na ryzyku ekonomicznym. Są to organizacje pozarządowe prowadzące działalność odpłatną i nieodpłatną pożytku publicznego,
- podmioty sfery gospodarczej, które tworzone były w związku z realizacją celu społecznego, grupę tę można podzielić na trzy podgrupy:
 - a) organizacje pozarządowe prowadzące działalność gospodarczą, z której zyski wspierają realizację celów statutowych,
 - b) spółdzielnie, których celem jest zatrudnienie,
 - c) pozostałe spółdzielnie o charakterze konsumenckim i wzajemnościowym [Herbat, 2013, s. 14–15].

Należy jeszcze raz podkreślić, że ekonomia społeczna może przyczyniać się do modyfikacji gospodarki prywatnej i gospodarki publicznej, a tym samym długotrwałego rozwoju społeczno-gospodarczego [Ekonomia..., 2007, s. 12]. Korzyści wynikające z rozwoju ekonomii społecznej przedstawia rysunek 2.

Powszechnie wskazuje się, że istotą ekonomii społecznej jest lokalne zakorzenienie, a nawet działanie na rzecz wspólnoty lokalnej [Hausner, 2008, s. 20].

Jednym z głównych problemów współczesnej Europy, w tym również Polski, jest bezrobocie. Przy rosnącym problemie wykluczenia społecznego, które jest bezpośrednim rezultatem długotrwałego braku zatrudnienia każda inicjatywa jest ważna. Jednym z możliwych rozwiązań jest ekonomia społeczna.

Rysunek 2. Korzyści wynikające z rozwoju ekonomii społecznej

Źródło: opracowano na podstawie [Krajowy..., 2012].

Duży wpływ na poprawę sytuacji gospodarczej wywierają organizacje spółdzielcze działające w obszarze finansów, które przezwyciężyły nawet kryzys ekonomiczny z 2008 r., odnotowując wzrost liczby klientów. Banki spółdzielcze, spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe wspierają osoby mniej zamożne, stają się również podstawą do stabilnego finansowania inwestycji takich przedsiębiorców, którymi powszechny system bankowy nie jest zainteresowany. Na rozwój lokalnej społeczności mają również wpływ spółdzielnie pracy, grupy producentów rolnych, spółdzielnie socjalne powstałe nie tylko z inicjatywy samych wykluczonych, ale również osób prawnych uprawnionych do tego typu aktywności, reprezentowanych przez samorząd i organizacje pozarządowe. Pozwala to tworzyć nowy sektor gospodarki spółdzielczej, który zwraca szczególną uwagę na potrzeby osób wykluczonych, nie zapominając jednak o celach gospodarczych leżących u podstaw istnienia wszystkich spółdzielni [Michalik, 2013, s. 62]. Spółdzielnie socjalne są bardziej nastawione na społeczny cel funkcjonowania, angażując nie tylko samych członków, ale także całą lokalną społeczność. W 2008 r. istniało 115 spółdzielni socjalnych, w ciągu pięciu lat ich liczba wzrosła do 724, co przedstawia tabela 2.

Tabela 2. Liczba spółdzielni socjalnych w Polsce

Województwo	Liczba spółdzielni ogółem (stan na 31.12.2012 r.)	Liczba spółdzielni powstałych w 2012 r.	Liczba spółdzielni ogółem (stan na 27.09.2013 r.)
Dolnośląskie	46	23	47
Kujawsko-pomorskie	36	10	43
Lubelskie	41	19	41
Lubuskie	21	7	24
Łódzkie	57	12	70
Małopolskie	55	12	55
Mazowieckie	62	17	68
Opolskie	14	2	15
Podkarpackie	51	32	62
Podlaskie	21	12	29
Pomorskie	27	3	27
Śląskie	52	6	60
Świętokrzyskie	17	7	20
Warmińsko-mazurskie	36	8	39
Wielkopolskie	78	16	87
Zachodniopomorskie	28	4	37
Razem	642	190	724

Źródło: opracowano na podstawie [www.ozrss.pl/spółdzielnie-socjalne/katalog, Chyra-Rolicz, 2013, s. 41].

Najwięcej spółdzielni socjalnych występuje w województwie wielkopolskim – aż 87, a dalej w: łódzkim, mazowieckim, podkarpackim, śląskim oraz małopolskim. W tych sześciu województwach jest zarejestrowanych ponad 55% wszystkich spółdzielni. Z przedstawionych danych wynika, że w woj. podkarpackim w 2012 roku powstały 32 spółdzielnie, czyli ponad połowa wszystkich spółdzielni funkcjonujących w tym województwie.

Według Z. Chyra-Rolicz rozwój ekonomii społecznej w przyszłości będzie uzależniony od rozwoju różnych form edukacji społeczeństwa oraz polityki społecznej państwa. Spółdzielczość dostrzegła tę nową szansę rozwoju, wspiera ją organizacyjnie, dysponując ogólnokrajową siecią związków spółdzielni różnych typów i branż. Włączyła się w akcję tworzenia spółdzielni socjalnych [Chyra-Rolicz, 2013, s. 41].

PODSUMOWANIE

Współczesne zmiany społeczno-ekonomiczne oraz wyzwania XXI wieku związane między innymi z bezrobociem niosą z sobą konieczność poszukiwania nowych rozwiązań, które przyczynią się do budowy bogatszego i silniejszego społeczeństwa. Jednym z możliwych rozwiązań jest ekonomia społeczna, rozwój przedsiębiorstw społecznych może zostać jednak spowolniony

przez brak zrozumienia ich istoty. Ograniczeniem jest również kwestia finansowania oraz wsparcia w zakresie pozyskania wykwalifikowanej kadry. Dlatego konieczne jest stworzenie przez państwo warunków umożliwiających dalszy rozwój przedsiębiorstw społecznych i podmiotów zaliczanych do sektora ekonomii społecznej, w tym również spółdzielni.

LITERATURA

- Boczar K., 1991, *Zasady spółdzielcze*, Rocznik Spółdzielczego Instytutu Badawczego, Warszawa.
- Borzega C., Defourny J., 2001, *Conclusions: Social Enterprises In Europe: A Diversity of Initiatives and Prospects* [w:] *The Emergence of Social Enterprise*, red. C. Borzega, J. Defourny, Routledge, London.
- CEP-CMAF, *Charter on Social Economy*, Bruksela 2002, www.cepcmaf.org.
- Chyra-Rolicz Z., 2013, *Spółdzielczość jako element społecznej gospodarki rynkowej. Wspieranie inicjatyw założycielskich*, *Ekonomia Społeczna Półrocznik nr 2*, Wydawnictwo Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Małopolska Szkoła Administracji Publicznej, Kraków.
- CIRIEC, 2000, *The Enterprises and Organizations of the Third System: Strategic Challenge for Employment*, The International Centre of Research and Information on Public and Cooperative Economy, Liege.
- Defourny J., Deweltere P., 1999, *The social economy: The worldwide making of a third sector*, De Boeck, Liege.
- Ekonomia społeczna a rozwój*, 2007, red. J. Hausner, Wydawnictwo Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Małopolska Szkoła Administracji Publicznej, Kraków.
- Hausner J., 2008, *Ekonomia społeczna. Konceptualizacja* [w:] *Ekonomia społeczna a publiczne służby zatrudnienia w Polsce-zasady, perspektywy i kierunki współpracy*, red. S. Mazur, A. Pacut, FISE, Warszawa-Kraków.
- Herbst I., 2008, *Analiza możliwości finansowania podmiotów ekonomii społecznej w Polsce, w ramach projektu „w poszukiwaniu polskiego modelu ekonomii społecznej”*, Bank DnB NORD, Warszawa.
- Herbst K., 2013, *Perspektywy ekonomii społecznej*, *Ekonomia Społeczna Półrocznik nr 1*, Wydawnictwo Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Małopolska Szkoła Administracji Publicznej, Kraków.
- Kodeks dobrych praktyk spółdzielczych*, 2008, Krajowa Rada Spółdzielcza, Warszawa.
- Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej 2012*.
- Michalik A., 2013, *Korzenie polskiej spółdzielczości a rozwój sektora spółdzielczego w III Rzeczypospolitej*, *Ekonomia Społeczna Półrocznik nr 1*, Wydawnictwo Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Małopolska Szkoła Administracji Publicznej, Kraków.
- Pestoff V.A., 1996, *Social Enterprises & Civil Democracy In Sweden: Enriching Work Environment and Empowering Citizens as Co-Producers*, Stockholm University School of Business, Stockholm.

- Piechowski A., 2013, *Wartości i zasady spółdzielcze a społeczeństwo obywatelskie i gospodarka społeczna*, *Ekonomia Społeczna Półrocznik* nr 1, Wydawnictwo Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Małopolska Szkoła Administracji Publicznej, Kraków.
- Roelants B., 2002, *Defining the Social Economy [w:] Preparatory Dossier to the First European Social Economy Conference In the EU Candidate Countries*, Praha.
- Rymsza M., 2007, *Trzeci sektor a druga fala ekonomii społecznej w Polsce*, „Trzeci Sektor” nr 9, Warszawa.
- Smith G., Teasdale S., 2011, *Ekonomia społeczna, przedsiębiorstwo społeczne i teoria demokracji stowarzyszeniowej* (tłumaczenie R. Śmietana), *Ekonomia Społeczna Półrocznik* nr 2, Wydawnictwo Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Małopolska Szkoła Administracji Publicznej, Kraków.
- Społeczny biznes. Teoria i praktyka*, 2008, red. B. Grodowska, A. Krampus-Sepielak, K. Wiecha, Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A., Kraków.

Streszczenie

Celem opracowania było przedstawienie organizacji spółdzielczych jako podmiotów ekonomii społecznej. Scharakteryzowano podstawowe wyróżniki i funkcje ekonomii społecznej oraz wartości i zasady spółdzielcze, które są zbieżne z wartościami ekonomii społecznej. Podmioty ekonomii społecznej, w tym również spółdzielnie, można wykorzystać do rozwiązywania współczesnych dylematów rozwojowych. W sferze ekonomii społecznej działają podmioty ekonomii społecznej, obejmujące cztery główne grupy: przedsiębiorstwa społeczne, podmioty reintegracyjne, podmioty sfery pożytku publicznego oraz podmioty sfery gospodarczej, które tworzą organizacje pozarządowe i spółdzielnie.

Zmiany społeczno-ekonomiczne wpływające na wzrost bezrobocia powodują konieczność poszukiwania nowych rozwiązań, które przyczynią się do budowy silniejszego społeczeństwa. Jednym z możliwych rozwiązań jest ekonomia społeczna, rozwój przedsiębiorstw społecznych może zostać jednak spowolniony przez brak zrozumienia ich istoty. Dlatego konieczne jest stworzenie przez państwo warunków umożliwiających dalszy rozwój przedsiębiorstw społecznych i podmiotów zaliczanych do sektora ekonomii społecznej, w tym również spółdzielni.

Duży wpływ na poprawę sytuacji gospodarczej wywierają organizacje spółdzielcze działające w obszarze finansów. Banki spółdzielcze, spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe wspierają osoby mniej zamożne. Na rozwój lokalnej społeczności mają również wpływ spółdzielnie pracy, grupy producentów rolnych, spółdzielnie socjalne.

Słowa kluczowe: ekonomia społeczna, spółdzielnia, rozwój

Cooperatives as Social Economy Units Affecting Development

Summary

The aim of the study was to present the cooperative organizations as actors of social economics. The fundamental distinguishing features and functions of the social economics principles were characterized as well as cooperative values and principles that are aligned with the values of social economics. Social economics entities, including cooperatives can be used to solve the dilemmas of modern development. Social economics entities operate in the sphere of

social economics, including four main groups: social enterprises, reintegration entities, public benefit entities sphere and the economic entities sphere that make up the non-governmental organizations and cooperatives. Socio-economic changes affecting the growth of unemployment make it necessary to search for new solutions that will help to build a stronger society. One of possible solutions is the social economics, the development of social enterprises may, however, be affected by lack of understanding of their nature. It is therefore necessary for the state to create conditions for further development of social enterprises and entities belonging to the social economy sector, including cooperatives.

Large impact on improvement of economic situation is made by cooperative organizations active in the field of finances. Cooperative banks, cooperative saving and provident funds support less wealthy people. The development of the local community is also affected by labour cooperatives, agricultural producer groups as well as social cooperatives.

Keywords: social economy, cooperative, development

JEL: O10